

Musiikinkäyttölupien hankinta

Anniina Talka

Opinnäytetyö

Johdon assistenttityö ja kielet

2020

Tekijä Anniina Talka	
Koulutusohjelma Johdon assistenttityö ja kielet	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Musiikinkäyttölupien hankinta	Sivu- ja liitesivumäärä 24 + 7
Tiivistelmä <p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena on musiikinkäyttölupien hankinta. Opinnäytetyön tuotoksena toteutettiin opas musiikinkäyttölupien hankintaan.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä informatiivinen opas musiikinkäyttölupien hankinnasta sellaisille toimijoille, jotka tarvitsevat aiheesta lisää tietoa. Opas on koottu suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen verkkomateriaalien pohjalta, ja perusta tämän opinnäytetyön sisällölle tulee tekijänoikeuslainsäädännöstä.</p> <p>Opinnäytetyöprosessi alkoi suunnitteluvaiheesta, eteni menetelmien valintaan, aineiston keräämiseen, analysointiin ja lopuksi raportointiin. Kokonaisuutena prosessi eteni joustavan tutkimusprosessin mukaisesti, eli prosessin eri vaiheiden välillä pystyttiin liikkumaan vapaasti.</p> <p>Aineistoa kerättiin kvalitatiivisin eli laadullisin menetelmin haastattelun muodossa. Haastattelun lisäksi käytettiin erilaisia kirja- ja verkkolähteitä kuten tekijänoikeusjärjestöjen virallisia verkkosivuja. Näiden lisäksi opinnäytetyössä hyödynnettiin tutkimustyyppisiä menetelmiä, kuten tutkimusongelman asettamista ja rajaamista tutkimuskysymysten avulla. Tutkimusongelmana oli tiedon hajanaisuus koskien musiikinkäyttölupien hankintaa. Ratkaisuksi ongelmaan koottiin opinnäytetyön liitteenä oleva opas.</p>	
Asiasanat Tekijänoikeus, musiikkiala, vastuullisuus, musiikkimarkkinat	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Yleisjohdanto	1
1.2	Näkökulmana vastuullisuus.....	2
1.3	Tutkimusongelma.....	2
1.4	Tavoitteet.....	3
1.5	Käsitteet.....	4
2	Teoria ja tietoperusta.....	5
2.1	Immateriaalioikeudet	5
2.2	Tekijänoikeudet.....	5
2.3	Tekijänoikeusjärjestöt Suomessa	6
2.4	Musiikinkäyttöluvat.....	8
2.5	Vastuullisuus liiketoiminnassa.....	8
2.6	Lainsäädännön ja hyvän käytännön noudattaminen.....	9
2.7	Yhteiskuntavastuun kolme osa-aluetta.....	10
2.8	Vastuullisuuden heijastuminen talouteen	11
3	Opinnäytetyön vaiheet ja prosessikuvaus.....	12
3.1	Suunnittelu.....	12
3.2	Kehittämistehtävän rajaus tutkimusongelman avulla	12
3.3	Opinnäytetyön rakenne	13
3.4	Produkti.....	13
3.5	Menetelmät	14
3.6	Lähdeaineiston kerääminen	15
3.7	Haastattelu.....	15
3.8	Käytetyt analyysit	16
3.9	Prosessikuvaus.....	17
3.10	Yhteenveto.....	18
4	Pohdinta.....	19
4.1	Tulkinta	19
4.1.1	Eettiset näkökohdat.....	19
4.1.2	Digitalisaation haasteet ja mahdollisuudet.....	20
4.1.3	Musiikinkäyttöluvat internetissä	20
4.1.4	Yhteistyösopimukset	22
4.2	Produktin luotettavuuden arviointi	22
4.3	Kehittämisehdotukset.....	23
4.4	Prosessin arviointi.....	24
	Lähteet	25
	Liitteet.....	28

Liite 1. Opas.....	28
Liite 2. Haastattelurunko.....	34

1 Johdanto

1.1 Yleisjohdanto

Tämän opinnäytetyön aiheena on musiikinkäyttöluvat ja musiikinkäyttölupien hankinta suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen ylläpitämien nettisivustojen kautta. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä musiikin tekijöille ja esittäjille, joille tekijänoikeusmaksut ovat ansiotuloja, sekä musiikin käyttäjille, joiden on lain mukaan hankittava musiikinkäyttöluvat musiikin julkiseen esittämiseen (Teosto, Tarvitsenko luvan?). Työssä perehdytään yksityishenkilön ja yrittäjän velvollisuuksiin liittyen musiikin julkiseen käyttöön.

Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisesti ja se on tarkoitettu luettavaksi yhdessä liitteenä olevan oppaan kanssa. Yhdessä oppaan kanssa opinnäytetyö antaa yhtenäisen kokonaiskuvan musiikkilupien hankintaprosessista ja perustelee, miksi luvat tulee hankkia. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön menetelmissä on hyödynnetty tutkimustyyppisen opinnäytetyön menetelmiä, kuten tutkimusongelman asettamista. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksen mukaisesti tämän opinnäytetyön tavoite on kehittäminen (Hämeen ammattikorkeakoulu 2017, 2.) ja tässä työssä se toteutetaan ohjeistamalla aloittavia yrittäjiä ja muita toimijoita, joille opas musiikkilupien hankinnasta olisi hyödyllinen.

Musiikinkäyttöluvat ja tekijänoikeus ovat aiheina tärkeitä ja ajankohtaisia, vaikka ne eivät olisikaan aina julkisesti esillä. Tekijänoikeudet kuuluvat immateriaalioikeuksien alle, ja yleisesti näiden tärkeimpinä tavoitteina voidaan pitää tuotekehittäjien ja taiteilijoiden toimeentulon mahdollistamista ja tämän johdosta uusien innovaatioiden ja taideteosten syntymistä. Tietämättömyys asioiden taustoista ja lyhytnäköisyys tekojen vaikutuksista voi saada ihmisen toimimaan omaa etuaan ajatellen. Asioiden, joiden parissa viettää aikaa, pelisäännöt olisi hyvä kerrata säännöllisesti. Tietämättömyys on oikeudessa heikko puolustus. Aina tekijänoikeusrikkomukset eivät kuitenkaan mene oikeuteen eikä niistä joudu korvausvastuuseen. Oma toiminta on silti hyvä ymmärtää, jotta ymmärtää myös mahdolliset seuraamukset, vaikka ne eivät itseä koskettaisi.

”On valtaisa pedagoginen haaste saada ihmiset ymmärtämään, että musiikin ilmaiskäytöstä kärsii se köyhin suomalainen basisti eikä vain Madonna. Kun netti mahdollisti kaiken, tehtävänä oli luoda moraalikoodisto, mikä on oikein ja mikä väärin.
– Lauri Kaira” (Hatakka, Mattlar, Muikku & Kemppainen 2017, 65–66.)

1.2 Näkökulmana vastuullisuus

Opinnäytetyön aihe on valittu niin, että eri alojen yrittäjät ja etenkin aloittavat yrittäjät voivat opinnäytetyötä hyödyntää. Aihe on tärkeä myös monille musiikin harrastajille, jotka satunnaisesti saattavat tarvita lupia musiikin käytölle. Musiikinkäyttöluvat liittyvät vastuullisuuteen, ja sen johdosta opinnäytetyö keskittyy vastuullisuuden näkökulmaan.

Yksi merkittävä osa-alue yrityksen liiketoiminnassa tänä päivänä on vastuullisuus. Vastuullisuuden määritelmä on laaja, mutta jokainen toimija voi omien resurssiensa mukaisesti valita omat tapansa toteuttaa vastuullisuutta (Elinkeinoelämän keskusliitto, Vastuullisuus liiketoiminnan ytimessä.). Liiketoiminnassa vastuullisuuden toteutuminen voi vaikuttaa jopa yksilön hyvinvointiin asti sosiaalisen vastuun kautta (Viitala & Jylhä 2010, 354.). Yksi vastuullisuuden osa-alueista on taloudellinen vastuu (Viitala & Jylhä 2010, 353.), ja etenkin digitalisaation myötä taloudellisen vastuun omaehtoinen kantaminen korostuu entisestään. Vastuullinen toiminta on jokaisen yksilön vastuulla myös arkielämässä, mutta yrittäjät ja yritykset ovat asemassa, jossa voivat näyttää toiminnallaan esimerkkiä laajemmin. Siksi olisi erityisen tärkeää ymmärtää oman toiminnan vaikutus muihin.

1.3 Tutkimusongelma

Vuonna 2004 Suomessa alkanut dj-toiminta toi esiin epäkohdan, kun hinnaston olemassaolosta huolimatta satunnaisia työkeikkoja tehneet dj:t eivät maksaneet käyttölupamaksuja musiikista. Yhtenä tekijänä tähän ajateltiin olevan Teoston ja Gramexin toisistaan poikkeavat lupakäytännöt. (Hatakka, Mattlar, Muikku, & Kemppainen 2017, 204.) Vaikka uudistuksia käytäntöihin on tämän jälkeen tehty, silti etenkin harrastajilla tai musiikkialan uusilla toimijoilla ei edelleenkään ole musiikinkäyttölupien hankinnasta tarpeeksi tietoa ja / tai hankintaprosessi on epäselvä. Käyttölupien hankinta ei välttämättä ole selkeää henkilölle, joka toimii aiheen parissa ensimmäistä kertaa. Maakohtaiset ja jatkuvasti päivittyvät ohjeet verkkosivustoille ja online-alustoille voivat lisätä epäselvyyttä.

Aihe sisältää selkeän epäkohdan, jonka asettaminen suoraan tutkimusongelmaksi selkeyttää sitä, miksi tälle opinnäytetyölle on tarve. Tämän perusteella tutkimusongelmaksi asetettiin tiedon hajanaisuus musiikinkäyttölupien hankinnasta, vaikka toiminnallinen opinnäytetyö ei yleensä sisällä tutkimusongelmaa. Tutkimusongelmaa voidaan havainnollistaa esimerkiksi tutkimuskysymyksellä: ”Miksi riittävä tieto tekijänoikeudellisista asioista on tärkeää?”. Tutkimusongelmaa lähdettiin ratkaisemaan keräämällä aineistoa väitteen tueksi, ja näin perustelemaan opinnäytetyön tarpeellisuutta ja tavoitetta. Aineistoa kerättiin haastatteleamalla henkilöä, joka toimi harrastustasolla musiikin parissa, ja jonka

päivätyö ei ollut musiikkialalla. Haastattelun tärkeimmät kysymykset tämän opinnäytetyön kannalta olivat:

- Tiedätkö mitä velvollisuuksia musiikin julkiseen käyttöön liittyy?
- Ovatko tekijänoikeusasiat ja musiikinkäyttölupien hankinta tuttuja?
- Millaista tietoa tekijänoikeudesta ja musiikinkäyttöluvista haluaisit saada?

Vastauksissa haastateltava totesi, ettei usko olevansa tietoinen kaikista velvollisuuksista, joita musiikin käyttöön liittyy. Haastateltava totesi, että tekijänoikeusasiat ovat pääosin tuttuja, mutta käyttölupien hankinta ei niin hyvin. Lopuksi eroteltiin millaista tietoa aiheeseen liittyen haastateltava kokisi tärkeäksi saada. Tässä haastateltava mainitsi tiedot koskien lupien hankintaa erilaisilla toiminta-alueilla internetissä / sosiaalisessa mediassa ja erotellen harraste- ja ammattikäyttöön tarvittavat musiikinkäyttöluvat. Opinnäytetyö pyrkii vastaamaan juuri tähän tarpeeseen, eli antamaan yhdenmukaista ja selkeää ohjeistusta musiikkilupien hankinnasta ja näin ohjata oikealle alustalle tutustumaan erilaisiin musiikinkäyttölupiin. Vaikka ohjeistuksia aiheesta on, ne ovat hajanaisesti eri sivustoilla, jolloin tiedon löytäminen voi olla hankalaa.

1.4 Tavoitteet

Musiikinkäyttölupien hankinta vaatii omatoimisuutta eli jokaisen yksityishenkilön ja yrittäjänä toimivan on itse tutustuttava lupien hankintaan. Musiikinkäyttölupien hankinta koskee sekä yrittäjiä että yksityishenkilöitä, mikäli musiikin käyttö on julkista (Teosto, Tarvitsenko luvan?) Musiikkia käyttävien on hyvä tutustua aiheen teoriaan, käsitteisiin ja määritelmiin, jotta ymmärtää perustelut käyttölupien hankinnalle ja oman toimintansa seurauksille.

Opinnäytetyön tavoitteena on opastaa ja ohjeistaa musiikinkäyttölupien hankinnassa sellaisia yksityishenkilöitä ja yrittäjiä, jotka kokevat tarvitsevansa selkeyttä musiikinkäyttölupien hankintaan. Tähän tavoitteeseen kuuluu tiedon lisääminen myös tekijänoikeusasioista ja niiden linkittymisestä musiikin käyttöoikeuksiin. Tärkeää on luoda jäsenelty kokonaiskuva aiheesta ja kannustaa omatoimiseen tiedonhakuun.

Opinnäytetyössä esitellään oikeudelliset vastuut ja velvollisuudet tekijänoikeudellisissa asioissa koskien musiikin julkista käyttöä. Työssä nostetaan esille ajankohtaisia näkökulmia musiikinkäyttölupiin ja tekijänoikeuskysymyksiin liittyen. Opinnäytetyön liitteenä on työn produkti eli opas musiikinkäyttölupien hankintaan. Opas pohjautuu tekijänoikeuslakiin ja se on koottu suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen Teoston ja Gramexin nettisivustoja

hyödyntäen. Produkti toimii erillisenä oppaana, mutta selkeämmän ja kokonaisvaltaisemman kuvan saamiseksi suositellaan opinnäytetyön lukemista alustuksena oppaalle.

1.5 Käsitteet

Lukijan on hyvä ymmärtää kokonaisvaltaisesti, mistä musiikkilupien hankinnassa on kyse, ja mihin niiden hankinta perustuu. Tässä työssä näitä avataan käsitteiden ja teorian avulla. Mikäli lukija tutustuu pelkästään oppaaseen ja tekee omia päätelmiä, voi kokonaiskuvan hahmottaminen vääristyä.

Tämän opinnäytetyön keskeisimmät käsitteet ovat musiikinkäyttölupa, tekijänoikeus, vastuullisuus, digitalisaatio ja monimediaistuminen. Tärkeimpien käsitteiden määrittely on tarkoitus auttaa jäsennellyn kokonaiskuvan hahmottamisessa, sekä haastaa lukija pohtimaan omaa tietämystä aiheesta (*"Tulisiko minun tietää enemmän tästä käsitteestä – tarvitsisiko minun ymmärtää tätä käsitettä laajemmin?"*).

Musiikinkäyttölupa on lupa, joka tulee hankkia tekijänoikeusjärjestöltä tai musiikin oikeuksien omistajalta, kun musiikkia käyttää julkisesti ja / tai sitä hyödyntää taloudellisiin tarkoituksiin (Teosto, Musiikin käyttäjille.). Tekijänoikeudella tarkoitetaan tekijän oikeutta omaan teokseensa sekä sen käyttöön. (Haarmann 2014, 70–71.) Tekijänoikeutta suojaa tekijänoikeuslaki (Tekijänoikeus 2014, Tekijänoikeus suojaa luovaa työtä, 3.).

Vastuullisella liiketoiminnalla viitataan yrityksen kokonaisvaltaiseen toimintaan ja sen johtamiseen sellaisella tavalla, joka edistää positiivisia vaikutuksia ympäristöön ja ihmisiin sekä vähentää negatiivisia vaikutuksia. Vastuulliseen liiketoiminnan kolme osa-alueetta ovat taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen vastuu. (Viitala & Jylhä 2010, 353.)

Digitalisaatiolla tarkoitetaan teknologian käyttöönottoa yhteiskunnan eri osa-alueilla. Digitalisaatio käytännössä näkyy sähköisten palveluiden lisääntymisenä ja niiden jatkuvana kehittymisenä. (Talentree, Digitalisaation pikakurssi: hyödyt ja haasteet yrityksille.)

Monimediaistumisella tarkoitetaan, etteivät perinteiset käytännöt ole enää rajoittamassa luovaa prosessia äänitteiden tuotannossa. Monimediaistuminen mahdollistaa entistä laajemmat sisältökokonaisuudet, kuten visuaaliset konseptialbumit. (Hatakka, Mattlar, Muikku & Kemppainen 2017, 112.). Monimediaistuminen on seurausta digitalisaatiosta, musiikkialan kasvusta, sen liiketoimintaprosessien kehittämisestä sekä luovan työskentelyn uusista ideoista.

2 Teoria ja tietoperusta

Tämän teoriaosuuden tarkoitus on toimia pohjana työn aiheelle eli musiikinkäyttölupien hankinnalle. Kerätyn tiedon perusteella voidaan todeta, että musiikinkäyttölupien hankinta on prosessi, jonka taustalla on ensisijaisesti lainsäädäntö. Siksi teoriaosuus aloitetaan esittelemällä tämä lainsäädäntö. Musiikin käyttäjän velvollisuudet, toiminnan taloudelliset vaikutukset, sekä toiminnan vastuullisuus ovat näkökulmia, joiden kautta musiikinkäyttölupien hankinnalle luodaan tässä työssä peruste.

2.1 Immateriaalioikeudet

Immateriaalioikeudet eli IP-oikeudet (englanniksi IPR, intellectual property rights) ovat aineetonta oikeutta. Immateriaalioikeus on oikeudenala, jolla suojataan esimerkiksi taidetta, tekniikkaa, tiedettä ja teollista muotoilua. IP-oikeudet ovat subjektiivisia yksinoikeuksia esimerkiksi patentoiduille keksinnöille tai tavaramerkkien merkitsemisille. Immateriaalioikeuksiin kuuluu tekijänoikeudet ja teollisoikeus. (Haarmann 2014,1–3.)

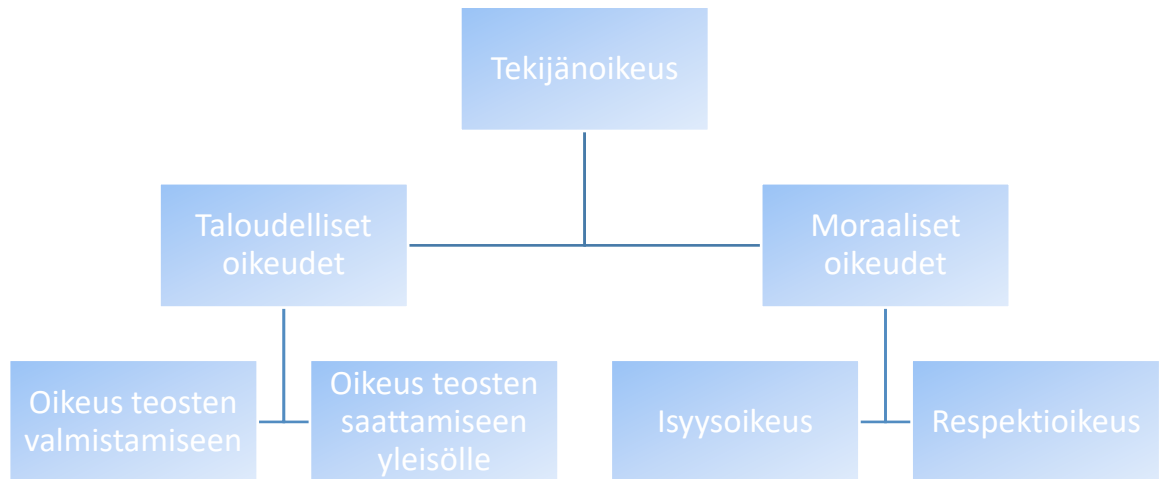
Immateriaalioikeuden tärkeimpien tavoitteiden voidaan ajatella olevan kannustaminen tuotekehitykseen ja uusiin innovaatioihin, sekä taiteilijoiden ja tuotekehittäjien toimeentulon ja palkansaannin turvaaminen.

2.2 Tekijänoikeudet

Tekijänoikeus suojaa teoksen persoonallista ilmaisumuotoa, mutta ei sen ideaa, siihen liittyvää teoriaa tai muuta tietosisältöä. Tekijänoikeus sisältää myös oikeuden tulla mainituksi teoksen tekijänä. Yksinoikeudesta kohteen ammattikäyttöön / hyödyntämiseen seuraa kielto-oikeus, eli oikeus kieltää muilta sen käyttö. (Haarmann 2014, 70–71.)

Tekijänoikeus kuuluu kaikille luoville teoksille, joita ovat esimerkiksi sävellykset, taulut, tanssiesitykset, kirjat, teosten esitykset, valokuvat, ääni- ja kuvatallenteet tai muut omaperäiset ja itsenäiset tuotokset (Haarmann 2014, 1.). Lain mukaan myös tietokantojen tuotos tai multimedia voidaan käsittää teoksena, jolloin tekijänoikeuslakia sovelletaan myös näihin. Lakia säädettäessä on otettu huomioon, että teoksia voi syntyä myös näiden kategorioiden ulkopuolelta. (Haarmann 2014, 46.)

Tekijänoikeuden loukkaaminen on Suomen laissa rangaistava teko. (Tekijänoikeus - Tekijänoikeuden loukkaukset 2014, 18.)

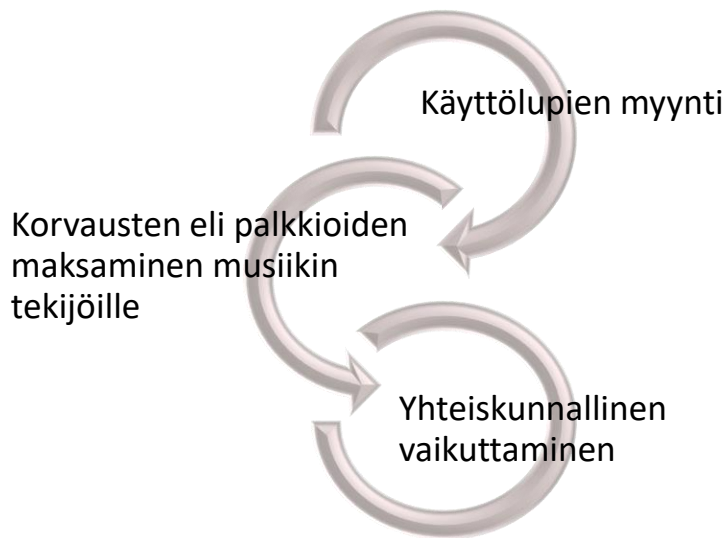
Kuvio 1. Tekijän oikeuksien jakautuminen (Mukaillen Haarmann 2014, 70)

Tekijänoikeudet jaetaan taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Taloudellisten oikeuksien alle kuuluvat oikeus kappaleiden valmistamiseen ja oikeus teosten saattamiseen yleisölle. Moraalisiin oikeuksiin kuuluvat isyys-oikeus, eli oikeus tulla mainituksi teoksen käytön yhteydessä, ja respektioikeus, eli kielto muuttaa teosta. (Haarmann 2014, 70.)

Tekijänoikeus perustuu tekijänoikeuslakiin ja se on voimassa koko tekijän elinajan ja 70 vuotta tämän kuoleman jälkeen, kun taas äänitallenteissa, elokuvissa ja valokuvissa tekijänoikeuden voimassaoloaika on 50 vuotta tallentamisvuodesta. (Tekijänoikeus.fi, Lähioikeudet.) Tekijänoikeuslaki määrittää milloin musiikin käytölle on hankittava lupa. Suomalaiset tekijänoikeusjärjestöt Teosto ja Gramex auttavat asian järjestämisessä silloin, kun käyttö lupa tarvitaan. (Gramex, Mikä Gramex on?)

2.3 Tekijänoikeusjärjestöt Suomessa

Suomessa on kuusi tekijänoikeusjärjestöä: APFI, Gramex, Kopiosto, Kuvasto, Sanasto ja Teosto, joista Gramex ja Teosto myyvät musiikinkäyttölupia (Tekijänoikeus.fi, Tekijänoikeusjärjestöt.). Gramex ja Teosto toimivat tiiviissä yhteistyössä ja pyrkivät toiminnallaan edistämään musiikintekijöiden asemaa ja mahdollistamaan musiikintekemisen elinkeinona. (Teosto, Teosto edustaa musiikintekijöitä, säveltäjiä ja musiikkikustantajia.)

Kuvio 2. Tekijänoikeusjärjestöjen toiminta Suomessa

Sekä Teosto että Gramex ovat aatteellisia voittoa tavoittelemattomia yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on musiikkialalla työtä tekevien tasavertaisen ammatinharjoittamisen ja oikeudenmukaisuuden edistäminen. Molemmat tekijänoikeusjärjestöt toimivat samalla periaatteella, jossa asiakkaat jakautuvat käyttöluvista maksaviin ja korvauksia saaviin asiakkaisiin. (Tekijänoikeus.fi, Tekijänoikeusjärjestöt.)

Teosto on suomalainen v.1928 perustettu tekijänoikeusjärjestö sanoittajille, säveltäjille, sovittajille ja musiikkikustantajille alkuperäisenä tavoitteenaan valvoa musiikin esitysoikeuksia (Teosto, Teosto 90 vuotta.). Tänä päivänä Teosto myy lupia musiikin käyttöön ja maksaa kerättyjä korvauksia järjestöön kuuluville musiikintekijöille. Teoston päätavoite on huolehtia musiikintekijöiden, säveltäjien ja musiikkikustantajien oikeuksista Suomessa ja ulkomailla. Edistääkseen oikeudenmukaisuutta musiikin ammattilaisten arjessa, Teosto osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun musiikin ammattilaisten sosiaalisesta asemasta Suomessa. (Teosto, Teosto edustaa musiikintekijöitä, säveltäjiä ja musiikkikustantajia.)

Gramex on v. 1967 perustettu tekijänoikeusjärjestö esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille, edustaen mm. laulajia, muusikoita, kapellimestareita ja tuottajia. Gramex myy lupia äänitetyn musiikin ja musiikkivideoiden käyttöön (Gramex, Mikä Gramex on?). Gramexin toiminta ja tavoitteet ovat samat kuin Teostolla, eli järjestö kerää tekijänoikeuskorvauksia ja myöntää lupia musiikin käytölle, ja tämän jälkeen maksaa korvaukset muusikoille ja musiikin tuottajille. Teoston tavoin myös Gramex osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun esimerkiksi julkaisemalla nettisivuillaan tutkimuksia musiikin kuunteluun ja käyttöön liittyen.

Vuonna 2016 perustettu Musiikkiluvat.fi on Gramexin ja Teoston yhteisomistuksessa oleva sivusto, joka vastaa yritysten taustamusiikkilupien myynnistä. Tämän lisäksi Musiikkiluvat auttavat yrityksiä tunnetun musiikin hyödyntämisessä omassa yritystoiminnassaan. (Musiikkiluvat.fi, Meistä.)

2.4 Musiikinkäyttöluvat

Musiikinkäyttöluvien hankinta hoidetaan tekijänoikeusjärjestöjen tai suoraan musiikin tekijöiden kautta. Musiikinkäyttöluvien hankinta koskee kaikkia Suomessa toimivia yrittäjiä, jotka tarvitsevat työhönsä musiikkia tai musiikin käyttö on yritystoiminnassa julkista (taustamusiikit, esitysmusiikit). Musiikinkäyttöluvat koskevat myös yksityishenkilöitä, kun musiikkia esitetään tai jaetaan julkisesti. Teosto tarkentaa sivuillaan musiikkilupien hankinnan olevan pakollista aina, kun se on julkista eli ”kaikkea yksityisen perhe- ja ystäväpiirin ulkopuolella tapahtuva teoksen käyttöä”. (Teosto, Musiikin käyttäjille.)

Kustannukset musiikkiluvista määräytyvät yrityksen toimialan ja koon perusteella. Lupakustannukset peilautuvat siis musiikkia käyttävän toimijan rahalliseen hyötyyn (Teosto, Tarvitseeko luvan?).

2.5 Vastuullisuus liiketoiminnassa

Vastuullisuus on omaehtoista toimintaa. Liiketoiminnassa kannattavuuden ja kilpailukykyisyyden vuoksi yrityksen on järkevää panostaa vastuullisuuteen omassa liiketoiminnassaan. Vastuullisuus liiketoiminnassa kattaa ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisen toiminnan. Vastuullisesti toimiva yritys tietää, kuinka voi kokonaisvaltaisesti vähentää kielteisiä ympäristövaikutuksia näillä osa-alueilla. Vastuullisuus yltää luonnollisesti yrityksen sidosryhmiin asti. Yritys määrittelee mitä vastuullisuus omassa toiminnassa merkitsee ja kuinka vastuullisuus näkyy yrityksen toiminnassa yksilötasolta alkaen. Määrittely on tärkeää, jotta vastuullisuus linkittyy yrityksen liiketoimintaan parhaalla mahdollisella tavalla. Toiminnan kehittäminen on tärkeää, ja johdonmukaisilla toimintamalleilla myös vastuullisuutta pystytään kehittämään. (Elinkeinoelämän keskusliitto, Vastuullisuus liiketoiminnan ytimessä.)

Yrityksessä vastuullisuus toteutuu jokaisen työntekijän toimesta. Yrityksen koosta riippumatta vastuullinen toiminta lähtee kuitenkin liikkeelle yrityksen johdosta. Yrityksessä ja sen toiminnassa on hyvä selventää vastuullisuuden tavoitetasot, jotta omasta toiminnasta ollaan tietoisia. Vastuullisuuden alin tavoitetaso on lainsäädännön ja hyvän käytännön noudattaminen (Viitala & Jylhä 2010, 358–359.).

Kuvio 3. Vastuullisuuden tavoitetasot (Mukaillen Viitala & Jylhä 2010, 359)

2.6 Lainsäädännön ja hyvän käytännön noudattaminen

Tieto ja ymmärrys tekijänoikeudesta on tärkeää, jotta tekijä saa ansaitsemansa maininnan, taloudellisen korvauksen ja kokonaisvaltaiset oikeudet itse luomaansa työhön, mikäli näitä toivoo. Musiikin käyttäjille – etenkin yrittäjille, jotka näyttävät toiminnallaan esimerkkiä – on vastuullisuuden näkökulmasta kannattavaa noudattaa ja kannustaa muita noudattamaan tekijänoikeuslainsäädäntöä. Tiedon lisääminen on yksi keino, jolla kuluttajien toimintaa voitaisiin ohjata oikeaan suuntaan. Siksi tämän opinnäytetyön yksi tarkoitus on tarjota tietoa kootusti ja selkeästi, ja ohjata musiikin käyttäjä oikealle taholle hakemaan musiikinkäyttölupa.

Henkilö, joka rikkoo tekijänoikeuslakia ja esimerkiksi käyttää musiikkia luvatta, voi joutua tästä korvausvastuuseen. Kaikki tekijänoikeuden ja sen lähioikeuden loukkauksiin liittyvät korvaukset perustuvat tekijänoikeuslakiin. Edellytys tekijänoikeusrikokselle on se, että teolla on pyritty kerryttämään ansioita. Tässä olennaista on itse tarkoitus, eikä se, että syntyikö teosta ansioita. Tekijänoikeusrikkomus taas on lievempi rikkomus, joka edellyttää tahallisuutta tai huolimattomuutta, mutta rikkomuksessa mukana ei ole pyrkimystä ansioihin. (Tekijänoikeus – Tekijänoikeuden loukkaukset 2014, 19–20) Alla kuvatut esimerkit korvausvastuista koskevat sekä yksityishenkilöitä että yrittäjiä ja yrityksiä.

Hyvitysvastuu (TekijäL 57 § 1 mom.) on kohtuullista korvausta käytöstä (Tekijänoikeus – Tekijänoikeuden loukkaukset 2014, 20.):

”Lainvastaisesta suojan kohteen käyttämisestä on suoritettava oikeudenhaltijalle aina kohtuullinen hyvitys, vaikka käyttäjä olisikin ollut vilpittömässä mielessä.” (Tekijänoikeus – Tekijänoikeuden loukkaukset 2014, 20)

Vahingonkorvausvastuu (TekijäL 57 § 2 mom.) on kohtuullista korvausta käytöstä ja kaikesta muusta, mitä käytöstä on aiheutunut (Tekijänoikeus – Tekijänoikeuden loukkaukset 2014, 21.):

”Vahingon aiheuttajan on tällöin kohtuullisen hyvityksen lisäksi suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, kärsimyksestä ja haitasta.” (Tekijänoikeus -Tekijänoikeuden loukkaukset 2014, 21.)

Mainehaitta voi olla esteenä uusille yhteistyösopimuksille ja laskea yrityksen myyntiä. Taloudellisten haittojen lisäksi etenkin yritysten ja yrittäjien tietämättömyys tai välinpitämättömyys ja näistä aiheutuneet tekijänoikeusrikokset ja -rikkomukset voivat antaa yrityksestä negatiivisen kuvan sekä asiakkaille että yhteistyökumppaneille.

2.7 Yhteiskuntavastuun kolme osa-aluetta

Taloudellinen vastuu on yrityksen vastuuta liiketoiminnan taloudellisista vaikutuksista, jotka kohdistuvat sidosryhmiin. Taloudellisesti vastuulliseen liiketoimintaan linkittyvät kannattavuus, tehokkuus, hyvät toimintatavat ja taloudellisen hyvinvoinnin tuottaminen. Tarkoituksena on saavuttaa taloudellista menestystä eettisiä arvoja kunnioittaen ja ottaen huomioon kaikki sidosryhmät sekä ympäristön. Taloudellisen vastuun kantaminen mahdollistaa sosiaalisen ja ekologisen vastuunkannon. (Viitala & Jylhä 2010, 353–354.)

Sosiaalinen vastuu ilmentää niitä kokonaisvaltaisia vaikutuksia, joita yrityksen toiminnalla on sidosryhmille ja muulle yhteisölle. Sosiaalinen vastuu liittyy ihmisten hyvinvointiin ja perusta tälle muodostuu yrityksen tai yhteisön oman toiminnan juridisesta vastuusta. Sosiaaliseen vastuuseen liittyvät hyvinvointi, turvallisuus, hyvät toimintatavat ja suhteet. (Viitala & Jylhä 2010, 354.)

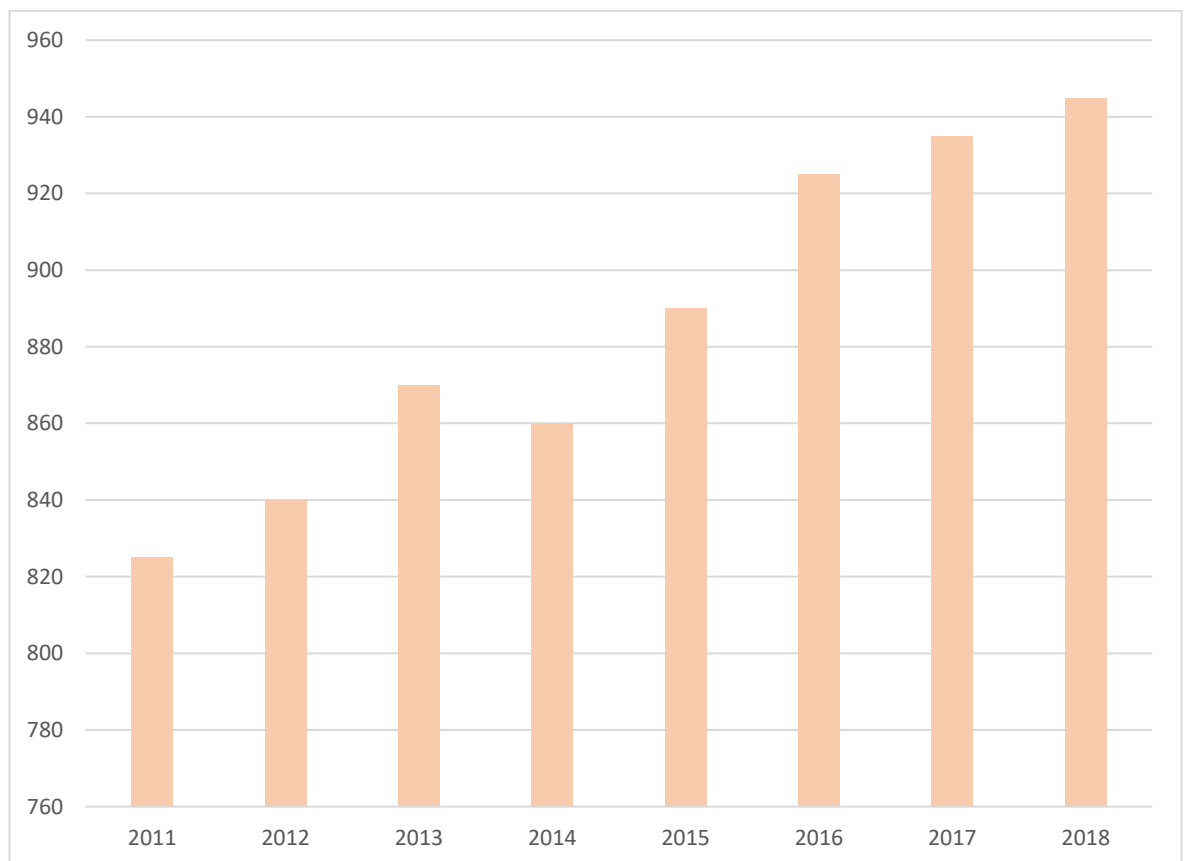
Ekologiseen vastuuseen kuuluu vastuu ympäristöstä ja se on osa kestäväen kehityksen tavoitetta. Ekologisesti vastuullisilla valinnoilla pyritään mahdollisimman vähän ympäristöä

kuormittaviin ratkaisuihin. Ympäristövastuulliseen toimintaan liittyvät ympäristön suojeleminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä säästävää luonnonvarojen käyttöä. (Viitala & Jylhä 2010, 356.)

2.8 Vastuullisuuden heijastuminen talouteen

Vastuullinen toiminta, kuten musiikkilupien hankinta, näkyy musiikkialan talousluvussa. Music Finlandin internetsivuilla on esitelty musiikkialan avainlukuja vuodelta 2018. Musiikkialan kokonaisarvo Suomessa vuonna 2018 oli 945 miljoonaa euroa, josta arviolta 78,5 miljoonaa euroa oli Suomen musiikkivientiä. Vuonna 2018 tekijänoikeuskorvaukset Suomessa olivat yhteensä 96,5 miljoonaa euroa, jotka ovat valtaosin Teoston ja Gramexin keräämiä. 2018 Teoston keräämät musiikkikäytönkorvaukset Suomesta olivat 61,2 miljoonaa euroa ja Gramexin vastaava luku oli yhteensä 23,5 miljoonaa euroa. (Music Finland, Suomen musiikkialan talous ja vienti 2018.)

Meur

Kuvio 4. Pylväsdiagrammi musiikkialan kokonaisarvosta (Meur) ja sen kehityksestä vuosien 2011–2018 aikana. (Mukaillen Music Finland, Suomen musiikkialan talous ja vienti 2018).

3 Opinnäytetyön vaiheet ja prosessikuvaus

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön vaiheet suunnittelusta toteutukseen, sekä käytetyt menetelmät ja analyysit. Raportin lopussa oleva yhteenveto sisältää prosessikuvauksen, joka tiivistää opinnäytetyöprosessin tärkeimmät vaiheet selkeäksi kokonaisuudeksi.

3.1 Suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa valittiin mielenkiintoinen ja ajankohtainen aihe. Aiheen valinnassa korostui tuotoksen tarpeellisuus, tarkoitus ja tavoite. Ensin työn tarkoitus oli katsoa tekijänoikeuskysymyksiä vain yrittäjänä toimivan taiteilijan näkökulmasta, mutta oppaan laajemman hyödynnettävyyden vuoksi näkökulmaa muutettiin niin, että opas olisi mahdollisimman laajalti musiikinkäyttäjien hyödynnettävissä.

Tämä opinnäytetyö on toteutettu produktityyppisesti eli toiminnallisesti oppaan muodossa. Opinnäytetyön tuotos eli produkti on opas musiikkilupien hankintaan. Työn toteutuksessa käytetyt menetelmät ja lähteet on valittu tarkasti ja sellaisista luotettavista sähköisistä ja kirjallisista lähteistä, että opinnäytetyön ja oppaan lukija voi luottaa tiedon oikeellisuuteen. Koska produktissa oleva tieto päivittyy jatkuvasti, tärkeintä on koota lukijalle oikeat lähteet ja ohjata lukija eteenpäin itsenäiseen tiedonhankintaan.

3.2 Kehittämistehtävän rajaus tutkimusongelman avulla

Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, mutta aihe sisältää tutkimusongelman. Tutkimusongelmana oli olemassa olevan tiedon hajanaisuus musiikinkäyttölupien hankinnasta. Opinnäytetyössä on sovellettu tutkimustyyppisen opinnäytetyön menetelmiä, koska tutkimusongelman ja tutkimuskysymysten määrittely auttoi hahmottamaan opinnäytetyössä toteutetun produktin tarpeellisuuden. Tutkimusongelman todentamisessa hyödynnettiin haastattelua.

Tutkimusongelmaa voidaan havainnollistaa seuraavin tutkimuskysymyksiin:

- Mitä musiikin käyttäjän on hyvä tietää ennen musiikin julkista käyttöä?
- Miksi riittävä tietäjänoikeudellisista asioista on tärkeää?
- Millä tavoin tätä opinnäytetyötä ja opasta voidaan hyödyntää?

Tutkimusongelmaan on haettu ratkaisua sekä opinnäytetyön että oppaan avulla. Haastattelussa saadut vastaukset tukivat tutkimuskysymyksissä muodostunutta ongelmaa, jolloin tutkimusongelma vahvistui.

3.3 Opinnäytetyön rakenne

Ennen kirjoittamista opinnäytetyön rakenne eroteltiin niin, että tämä empiirinen eli raporttiosuus oli selkeästi erotettavissa johdannosta ja teoriasta. Johdanto tutustutti lukijan aiheeseen ja kertoi opinnäytetyön aiheesta, näkökulmista ja tavoitteesta. Yleisjohdannon jälkeen esiteltiin työn kannalta merkityksellisimmät käsitteet ja muut määritelmät. Teoriaosuudessa aihetta linkitettiin kerättyyn aineistoon, ja näiden välisiä yhteyksiä pohdittiin aiheen kannalta kolmesta tärkeimmästä näkökulmasta:

1. Toimijan velvollisuudet
2. Vastuullisuus liiketoiminnassa
3. Taloudelliset vaikutukset

Teorian ja empiirisen osan keskinäinen yhteys on olennaista, koska teoreettinen tausta ohjaa empiirisen osan valintoja, kuten ongelmanasettelua, metodien valintaa, pohdintaa ja johtopäätöksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 133.). Tämän opinnäytetyön teoriaosuudessa määriteltiin merkityksellisimmät näkökulmat, jotta vältettiin yleisluonteisia pohdintoja ja pystyttiin tarjoamaan lukijalle eri tason näkökulmia ilmiöön, kuitenkin niin, että näkökulmat tukivat toisiaan eivätkä luoneet ristiriitaa asian tulkinnalle. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 134.).

3.4 Produkti

Opinnäytetyön liitteenä oleva produkti eli tuotos on opas musiikinkäyttölupien hankintaan. Oppaalla on luotu kokonaiskuva aiheesta ja näin on tarkoitus auttaa lukijaa selvittämään tarvitseeko omalle musiikin käytölle hankkia luvat, sekä mistä luvat voi hankkia, mikäli oma toiminta sitä edellyttäisi.

Opas on rakennettu niin, että se sisältää vain tarvittavan tiedon ja ohjaa lukijan tarvittaessa oikealle alustalle hakemaan käyttö lupaa. Koska tiedot todennäköisesti tulevat päivittymään ajan kuluessa, tärkeintä on, että lukijalle on selvää, mistä ajantasaisen tiedon löytää.

Jotta aineiston sisällyttäminen oppaaseen oli loogisempaa, oppaan yleisrakenne muotoiltiin ensin jakamalla se viiteen yläkohtaan:

1. Kenen tulee hankkia luvat?
2. Oikean tahon valinta toimialan mukaan
3. Luvan hankkiminen järjestöjen verkkosivuilta
4. Luvan hankkiminen suoraan taiteilijoilta
5. Musiikkiluvat sosiaalisessa mediassa

Oppaan muotoilussa käytettiin inspiraationa uutta legal design -muotoilua, jossa ajatuksena on muotoilla lakitekstiä lukijalle helposti ymmärrettävään ja visuaalisempaan muotoon kuitenkin niin, että teksti säilyy riittävän informatiivisena. Legal designin päätarkoitus on palvella asiakasta, eli sitä kenelle teksti on suunnattu, jolloin lähtökohtana on tehdä tekstin lukeminen ja ymmärtäminen helpoksi hyödyntäen esimerkiksi visuaalista materiaalia, kuten taulukoita ja kuvioita. (Finva 2019.)

Tämän opinnäytetyön opas ei ole varsinaista legal design -muotoilua, koska oppaan lähdemateriaaleihin kuuluu pääasiassa muuta kuin lakitekstiä. Opas on kuitenkin toteutettu niin, että visuaalisuus ja informatiivisuus tukevat toisiaan, joka esimerkiksi yritysmaailmassa lisääntyy jatkuvasti. Visuaalisuus on mielenkiintoinen ja mieleenpainuva tapa havainnollistaa asiaa.

Opas on hyödynnettävissä opinnäytetyöstä irrallisena. Parhaiten opas kuitenkin toimii kokonaisuutena opinnäytetyön kanssa, koska opinnäytetyössä avataan aihetta ja oppaan tarkoitusta, sekä erilaisten valintojen syitä ja seurauksia. Tämän avulla lukija myös haastetaan kyseenalaistamaan oman toiminnan kokonaisvaltaisia vaikutuksia eikä pelkästään noudattamaan ohjeita.

3.5 Menetelmät

Menetelmällä viitataan siihen, miten ja millaista aineistoa on hankittu opinnäytetyötä laadittaessa. Menetelmän valinta tehdään tutkimuskysymysten perusteella. (Jyväskylän yliopiston Koppa 2020.), Tämän toiminnallisen opinnäytetyön pohjana käytettiin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmää; haastattelua. Aineistona käytettiin yhtä haastattelua, koska tarkoituksena ei ollut etsiä yhteyksiä haastattelun tuloksista tai tavoitella tilastollista säännönmukaisuutta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 168.). Saturaation käsitteellä kuvataan kvalitatiivisen aineiston riittävyyttä. Tällä tarkoitetaan sitä, että haastattelumateriaalia kerätään niin kauan, kunnes kerätty materiaali tuo esiin

teoreettisesti merkittävän tuloksen, tai aineisto on riittävä, kunnes samat asiat alkavat toistua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 169.) Näin ollen jopa yksi haastattelu voi olla riittävä, kuten tämän opinnäytetyöprosessin toteutuksessa voitiin haastattelun jälkeen todeta. Tällä haastattelulla onnistuttiin rajaamaan tutkimusongelma ja perustelemaan produktin, eli oppaan, tarvetta.

Tiedonhankintavaiheessa toteutettiin haastattelu ja kerättiin lähdeaineistoa. Haastattelun toteuttaminen lomakkeen avulla oli tähän tarkoitukseen sopivin keino, ja aikataulut haastateltavan kanssa saatiin sovittua nopeasti. Tämä eteni prosessin toisessa vaiheessa kerätyn materiaalin analysointiin, jossa analysoitiin materiaalin laatua, luotettavuutta ja kokonaiskuva.

3.6 Lähdeaineiston kerääminen

Oppaan perustana toimii lainsäädäntö. Oppaan kasaamisessa on hyödynnetty aineistoa, joka on koottu lainsäädännön perusteella. Aineistoa on kerätty sekä internet- että kirjallaisista lähteistä. Näistä tärkeimpinä ovat olleet Teoston ja Gramexin viralliset verkkosivustot. Ennen tiedon keräämistä varmistettiin Teostolta ja Gramexilta, että heidän verkkosivuillaan olevaa materiaalia sai hyödyntää tämän opinnäytetyön ja oppaan kirjoittamisessa.

Juridiikan käsitteissä hyödynnettiin immateriaalioikeuden oppikirjaa, ja raportointiosuudessa tärkein tiedonlähde on ollut korkeakoulujen päättötöiden laatimisen tueksi tarkoitettu oppikirja Tutki ja kirjoita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001).

Aineistoa kerättiin myös musiikkilupien hankinnasta vastaavan Teoston ja Gramexin yhteisomistuksessa toimivan GT Musiikkiluvat Oy:n verkkosivustolta, ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry:n ylläpitämiä tekijänoikeusverkkosivustolta, jotka on koottu yhteistyössä kaikkien kuuden Suomessa toimivan tekijänoikeusjärjestön kanssa.

3.7 Haastattelu

Kirjalähteiden ja sähköisen materiaalin lisäksi on toteutettu haastattelu puolistrukturisoin menetelmin haastattelulomakkeen avulla. Haastattelu on tehty musiikkia harrastustoiminnassaan käyttävälle henkilölle. Haastattelulomake on opinnäytetyön liitteenä ja haastattelun vastauksia on hyödynnetty perustellessa työn tarpeellisuutta ja tavoitetta.

Muodoltaan puolistrukturoitu haastattelu oli oppaan toteutuksen kannalta sopivin menetelmä, koska tietoa haluttiin saada ennalta pohdituista asioista. Kysymykset oli

muotoiltu avoimesti ja tarvittaessa olisi voinut esittää tarkentavia kysymyksiä. Avoin haastattelu jättää enemmän liikkumavaraa keskustelulle, mutta tärkeimmät kohdat voi jäädä auki. Puolistrukturinen haastattelu jättää tilaa avoimille kommenteille, mutta sen avulla on saatu vastaukset juuri niihin kysymyksiin, joihin vastauksille on ollut tarve. Tässä opinnäytetyössä puolistrukturista haastattelua käytettiin ensisijaisesti tutkimusongelman selventämiseen ja produktin tarpeen määrittelyyn.

Haastattelua varten valmisteltiin haastattelulomake ja saateviesti. Haastattelulomakkeeseen muotoiltiin kysymykset puolistrukturoidun haastattelun keinoin, jolloin kysymykset aseteltiin vapaan ja strukturoidun ja formaalin tutkimusasetelman välimaastoon, muotoillen kysymykset suuntaa antaviksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 181.) Haastattelulomakkeen mukana toimitettiin saateviesti, jossa kerrottiin opinnäytetyön aihe ja tuotoksena tehtävän oppaan tarkoitus.

3.8 Käytetyt analyysit

Kun haastattelu oli toteutettu, tuli se analysoida, jotta aiheen ymmärrys olisi kokonaisvaltaista ja syvällisempää. Tällä tarkoitetaan aiheen teoreettista ymmärrystä. Haastatteluaineiston läpikäynnin vaiheita ovat:

- kokonaisuuden purku osiin ja osien luokittelu
- kokonaisuuden tulkitseminen
- mahdollisten uusien näkökulmien havainnointi ja kokonaisvaltainen ymmärrys

(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 207–208.)

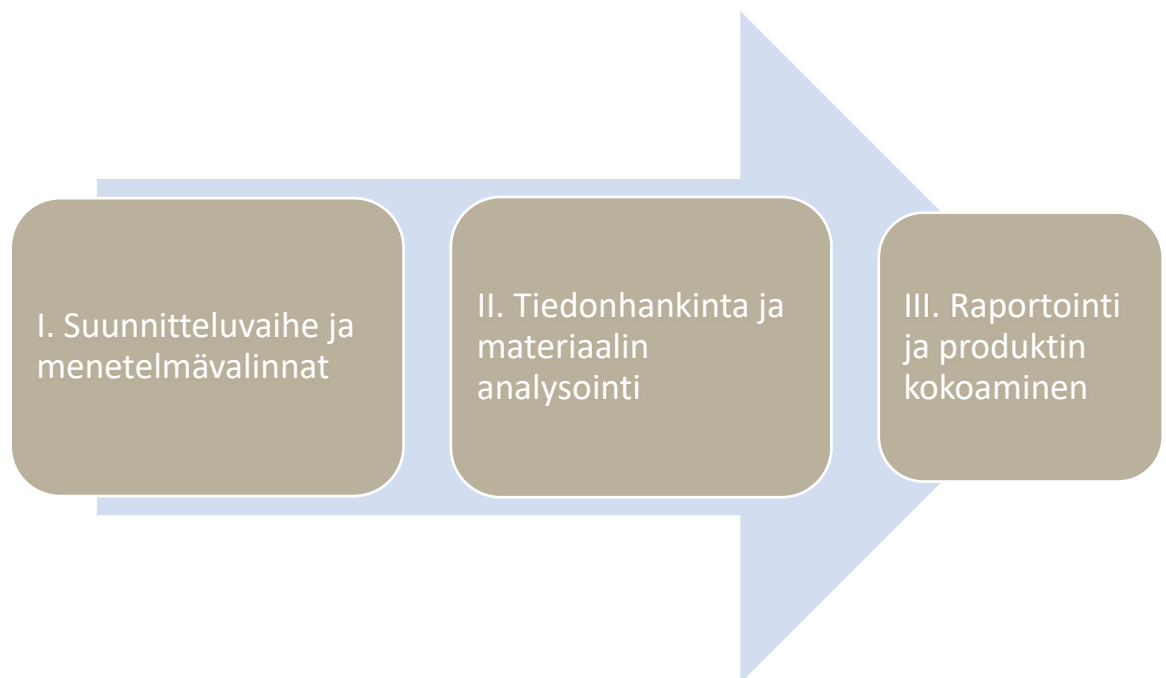
Haastatteluaineisto analysoitiin, jotta haastateltavan kokemusperäisten vastausten kautta voitiin tulkita ja tehdä johtopäätöksiä siitä, miksi opinnäytetyö ja produkti ovat merkityksellisiä. Haastatteluaineisto voitiin analysointivaiheessa jakaa osiin niin, että annettujen vastausten perusteella sieltä oli erotettavissa produktin kannalta tärkeimmät kysymykset, ja näin ollen aihe sekä tutkimusongelma saatiin rajattua tarkemmin. Vastausten perusteella tutkimusongelmaksi asetettiin tiedon hajanaisuus musiikkilupien hankinnasta.

Kerätty lähdeaineisto analysoitiin, jotta voitiin arvioida sen luotettavuutta. Analyysia ennen aineistoille tehtiin tietojen tarkistusta, tietojen täydentämistä ja aineiston järjestämistä. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kerättyjen tietojen luotettavuutta varmistettiin peilaamalla toisiinsa Gramexin, Teoston ja Musiikkiluvat.fi -sivustojen ohjeita, ja tarvittaessa

produktin ohjeistusta täydennettiin ja järjestettiin uudelleen, kun kokonaisuudessa huomattiin epä johdonmukaisuutta. Tällä kvalitatiivisella analyysillä pyrittiin ymmärtämään kerättyä tietoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 210.).

3.9 Prosessikuvaus

Opinnäytetyöprosessi voidaan jakaa osiin selkeyttämään kokonaisuuden eri vaiheita. Joustavaa tutkimusprosessia hyödynnetään erityisesti laadullisissa sekä toiminnallisissa tutkimuksissa. Laadultaan hyvän tutkimuksen edellytyksenä ei ole seurata tiettyä prosessia. Tällaista tutkimusta voidaan kuvata syklisenä, vaiheittaisena, päättymättömänä prosessina, sekä prosessina, joka ohjaa kirjoittajan harkitsemaan aikaisempia valintoja. Tutkimusvaiheiden välillä on siis mahdollista liikkua joustavasti. (Tutki ja kirjoita, 14–15.)

Kuvio 5. Opinnäytetyön prosessikuvaus

Tämä opinnäytetyöprosessi eteni joustavan tutkimusprosessin mallia hyödyntäen. Kokonaisuutena prosessi eteni kuvan 3 mukaisesti kohdasta I kohtaan III. Kokonaisuus piti kuitenkin sisällään aiheen uudelleen arvioimista, jonka jälkeen palattiin keräämään lisää lähdeaineistoa, jonka jälkeen tuli pohtia toimivatko valitut metodit enää uuden aiheen ja aineiston kanssa. Myös kirjoittamisvaiheessa palattiin keräämään lisää aineistoa raportin tueksi, jotta opinnäytetyön aiheen lisäksi teoriatietoa olisi kattavasti myös teoria- ja raporttiosuuteen.

3.10 Yhteenveto

Yksityishenkilölle, aloittavalle yrittäjälle tai henkilölle, joka käyttää musiikkia satunnaisesti yritystoiminnassaan ei välttämättä ole selvää mistä, miten tai milloin luvat on hankittava musiikin käytölle. Omaehtoisuus tiedonhankinnassa on tärkeää. Kun kyse on suuresta kokonaisuudesta, joka päivittyy jatkuvasti, on tärkeintä määritellä kokonaiskuva ja ohjata musiikin käyttäjä oikean tahon sivustolle. Siksi opas ei sisällä yksityiskohtia, vaan sillä pyritään luomaan selkeä kokonaiskuva ja kannustamaan omatoimiseen tiedonhankintaan

4 Pohdinta

Musiikinkäyttölupien hankinta voi tuntua pieneltä teolta etenkin silloin, kun toimijan lupakustannukset ovat hyvin alhaiset. Käyttölupien hankinta perustuu lainsäädäntöön, immateriaalioikeuksiin ja tarkemmin tekijänoikeuslainsäädäntöön. Tämän opinnäytetyön kohdissa 2.1 (*Immateriaalioikeus*) ja 2.2 (*Tekijänoikeus*) luodaan perusta tämän opinnäytetyön aiheelle. Immateriaalioikeus ja tekijänoikeus ovat vahvaa tietoperustaa ja perusteena musiikinkäyttölupien hankinnalle. Käyttölupien hankinta on kuitenkin osa suurempaa kokonaisuutta ja se sisältää monia näkökulmia lainsäädännön ulkopuolelta, kuten taloudellisen vastuun, kohdan 2.8 (*Vastuullisuuden heijastuminen talouteen*) mukaisesti. Musiikkiala työllistää paljon eri toimijoita ja musiikinkäyttölupia maksetaan näille toimijoille palkkoina. Kohdan 2.3 (*Tekijänoikeusjärjestöt Suomessa*) mukaisesti tekijänoikeusjärjestöt ovat aatteellisia, voittoa tavoittelemattomia järjestöjä. Järjestöt tavoittelevat oikeudenmukaisuutta musiikkialan toimijoille myymällä musiikinkäyttölupia ja maksamalla nämä saadut korvaukset musiikin tekijöille.

4.1 Tulkinta

Tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että kerättyä aineistoa ja tuloksia pohditaan, ja näistä tehdään omia johtopäätöksiä (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2001, 211.). Tässä osiossa tehdään siis pohdinnan kautta päätelmiä eri näkökohdista ja linkitetään aihetta ajankohtaisiin aihepiireihin kuten digitalisaatioon ja sosiaaliseen mediaan. Perusta tälle pohdinnalle on laadittu teoriaosuudessa (Luku 2), johon tekstiin merkityt viittaukset viittaavat.

4.1.1 Eettiset näkökohdat

Liiketoiminnassa vastuullisuuden merkitys kasvaa jatkuvasti ja siihen panostetaan vuosi vuodelta enemmän. Kuten kohdan 2.5 (*Vastuullisuus liiketoiminnassa*) kuviossa 3 havainnollistetaan, lainsäädännön noudattaminen on ensimmäinen askel ja perusta vastuulliselle liiketoiminnalle. Musiikinkäyttölupien hankinta on siis vastuullista liiketoimintaa, koska se perustuu tekijänoikeuslainsäädäntöön kohtien 2.2 (*Tekijänoikeus*) ja 2.4 (*Musiikinkäyttöluvat*) perusteella. Käyttölupien hankinta yritystoiminnassa linkittyy taloudelliseen ja sosiaaliseen vastuuseen. Korvausten maksaminen on ensisijaisesti taloudellisesti vastuullista toimintaa. On myös sosiaalisesti vastuullista näyttää omalla toiminnallaan esimerkkiä sidosryhmille, kuten työntekijöille, asiakkaille ja muille yhteistyökumppaneille. Kohtaan 2.5 (*Vastuullisuus liiketoiminnassa*) viitaten voidaan siis todeta, ettei liiketoimintaa voida pitää vastuullisuuden periaatteita noudattavana, mikäli musiikkiluvat jätetään hankkimatta ja musiikista ei makseta tekijänoikeuskorvauksia.

Yrityksille tämä voi olla haitaksi, mikäli sidosryhmille tulee ilmi, ettei yrityksessä toimita yritys vastuullisuuden periaatteiden mukaisesti.

Tekijänoikeuksia saatetaan rikkoa sosiaalisessa mediassa matalammalla kynnyksellä kuin normaalisti ja ehkä osittain tiedostamatta. Rikkomuksista internetissä, varsinkin tekijänoikeuteen liittyen, ei aina joudu vastuuseen, joten kynnyksen rikkoa lakia voi olla matala. Kohdassa 2.6 (*Lainsäädännön ja hyvän käytännön noudattaminen*) esitellään mahdollisia seuraamuksia tekijänoikeuslain rikkomisesta. Suoria seuraamuksia toimijalle itselleen ei välttämättä aina kuitenkaan tule. Tällöin jää yksilön omalle vastuulle pohtia, onko oma toiminta oikeudenmukaista ja vastaako se omia arvoja, ja onko omilla valinnoilla vahingollisia seuraamuksia jollekin toiselle. Kohdassa 2.7 (*Yhteiskuntavastuun kolme osa-aluetta*) kerrotaan sosiaalisen vastuullisuuden sisällöstä. Tähän kuuluvat hyvinvointi ja hyvät toimintatavat. Tätä sosiaalisen vastuullisuuden määritelmää voi hyödyntää pohtiessa oman toiminnan vaikutuksista toisiin ihmisiin, kun kyse on musiikinkäyttölupien hankinnasta tai hankkimatta jättämisestä.

4.1.2 Digitalisaation haasteet ja mahdollisuudet

Digitalisaatio on mahdollistanut musiikkialan jatkuvan kehityksen ja taloudellisen kasvun. Kuvio 4 (*Pylväsdiagrammi musiikkialan kokonaisarvosta ja sen kehityksestä*) kuvaa tätä ilmiötä hyvin. Kuvioon viitaten vuosien 2011–2018 musiikkialan kokonaisarvo on ollut yhtä vuotta lukuun ottamatta jatkuvassa nousussa. Tämän perusteella voidaan todeta musiikinkäyttölupamaksujen olevan osa talouden kasvua, eli aihetta, joka koskettaa meitä kaikkia.

Mahdollisuuksien lisäksi digitalisaatio on kuitenkin luonut myös haasteita taiteilijoille. Digitaalisen kehityksen myötä tekijänoikeus voidaan nähdä haavoittuvampana ja vaikeammin valvottavana, mikä tarkoittaa, että musiikinkäyttölupia saatetaan jättää tämän vuoksi hankkimatta. Tavoitettavuus, verkostoituminen, materiaalin jakaminen ja musiikin nopea leviäminen netin kautta ovat digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia musiikin parissa. Samalla, kun tekijällä on oikeus omaan työhönsä, kuuluu yksilön perusoikeuksiin oikeus nauttia siitä yleisön roolissa (Haarmann 2014, 45.). Yhteisiä sääntöjä ja toimintamalleja noudattamalla voimme mahdollistaa musiikin käytön ja tekijänoikeuden toteutumisen parhaalla mahdollisella tavalla.

4.1.3 Musiikinkäyttöluvat internetissä

Digitalisaation myötä internetin ja sosiaalisen median käyttö luonnollisesti kasvaa ja on osa arkipäivää. Kohdassa 2.7 (*Yhteiskuntavastuun kolme osa-aluetta*) esitellään

vastuullisuuden kolme osa-aluetta; taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen vastuullisuus, jotka auttavat hahmottamaan syitä hyvien toimintatapojen ja lainsäädännön noudattamiselle myös internetissä.

Social Media Marketing -kirjassa (Evans 2008, 50.) kirjoittaja avaa social network -käsitettä ja korostaa kuinka oikein toteutettuna markkinointi sosiaalisessa mediassa voi kasvattaa liiketoimintaa merkittävästi. Tähän viitaten opas musiikkilupien hankintaan voi toimia sen lukijalle motivaationlähteenä ottaa musiikin käyttölupien hankinnasta selvää myös omaa toimintaa laajemmin. Tällöin musiikin käyttäjä voisi tutustua esimerkiksi uusiin sosiaalisen median kanaviin ja niiden käyttöehtoihin, ja ottaa näitä käyttöönsä kasvattaakseen oman yritystoimintansa markkinointia ja myyntiä. Internetin hyödyntäminen yritystoiminnassa on lisääntynyt viime vuosina selvästi. Ilmiö on selkeästi havaittavissa esimerkiksi monien yritysten mainonnan ja viestinnän toteutumisena internetin kautta. Yrityksille monestiärkevin vaihtoehto markkinointiin on jokin sosiaalisen median kanavista, kuten YouTube, Facebook ja Instagram. Viitaten kohtaan 2.6 (*Lainsäädännön ja hyvän käytännön noudattaminen*) toimijan täytyy kuitenkin tuntea lakia ja yleisiä käytäntöjä, ja ymmärtää syitä, miksi näitä on noudatettava omassa toiminnassa. Kun yritys käyttää musiikkia omassa mainonnassa tai viestinnässä, on siis hyvä tietää, mistä ajantasaista tietoa aiheista voi etsiä, mikäli aiheen lainsäädäntö ja käytännöt eivät ole tuttuja.

Internetissä musiikkikäyttölupien lisäksi on hyvä ottaa huomioon tekijänoikeudelliset asiat, ja tutustua toiminta-alustan käyttöehtoihin ja muuhun ohjeistukseen. Käyttöehtoja ja muuta ohjeistusta kannattaa etsiä suoraan toiminta-alustan nettisivuilta. Ohjeistukset ovat usein maakohtaisia ja saattavat päivittyä ajan kuluessa. Esimerkiksi Instagramin tekijänoikeusohjeissa kerrotaan Yhdysvalloissa noudatettavasta kohtuullisen käytön periaatteesta:

1. Millaista käyttö on?
2. Millainen teos on kyseessä? (luova vs. faktaperusteinen teos)
3. Pienen osan käyttö vs. kokonaisen teoksen kopiointi
4. Miten käyttö vaikuttaa suojatun teoksen markkinoihin tai arvoon?
(Instagram, Tekijänoikeudet.)

Euroopassa ei kuitenkaan noudateta kohtuullisen käytön periaatetta, vaan maakohtaisia ohjeita (Instagram, Tekijänoikeudet.).

Sosiaalinen media on yhteisöllinen viestintäkanava, joten avainasemassa ovat kanavien käyttäjät. Aikuisen vastuulla on etsiä ajantasaista tietoa ja noudattaa yhteisiä sääntöjä, ja

samalla toimia esimerkkinä lapsille ja nuorille. Internetissä tämä korostuu entisestään. Lapsille ja nuorille olisi tärkeää perustella, miksi harkittu ja hyvä käytös myös sosiaalisessa mediassa on tärkeää. Jokaisen sosiaalista mediaa käyttävän aikuisen tulisi osata perustella se ensin itselleen ja toimia sen mukaisesti.

4.1.4 Yhteistyösopimukset

Digitalisaation merkittävin seuraus musiikkialalla on samalla alan yksi suurimmista haasteista, eli vanhan levymyynnin korvaantuminen aineettomien oikeuksien lisensoinneilla. (Hatakka, Mattlar, Muikku & Kemppainen 2017, 110). Kohdassa 2.3 (*Tekijänoikeusjärjestöt Suomessa*) on esitelty tekijänoikeusjärjestöjen toimintaa. Toiminta perustuu kolmeen pääkohtaan, eli musiikin käyttölupien keräämiseen, korvausten maksamiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Kuten ylempänä on mainittu aineettomien oikeuksien lisensoinnin olevan yksi merkittävimmistä haasteista, määrittäisin yhteistyösopimusten kehittämisen omaksi pääkohdaksi tekijänoikeusjärjestöjen toiminnassa, sillä yhteistyösopimukset pitäisivät huolen korvausten keräämisestä, eli yhdestä tekijänoikeusjärjestön tärkeimmästä tehtävästä.

Yksi esimerkki yhteistyösopimuksesta on sopimuslisensoijjärjestely, jossa teoksia voidaan luvalla käyttää esimerkiksi opetustarkoituksiin ja järjestöt, kuten Teosto, hallinnoivat oman alansa tekijänoikeuskorvauksia (Minilex, Mikä on sopimuslisensoijjärjestelmä?). Sopimuslisensoijjärjestelmässä sovitaan siis käyttäjän ja tekijöitä edustavan tahon/järjestön kanssa teoksen käytön ehdoista, ja tämä sopimus sitoo myös niitä tekijöitä, joita taho / järjestö ei edusta. (Haarmann 2014, 97–98.)

Toimijoiden välillä on saatettu myös sopia käyttösopimuksia, kuten Teosto on tehnyt Facebookin, Instagramin ja YouTuben kanssa. Tämä sopimus mahdollistaa yksityishenkilöille musiikin vapaan käytön julkaisuissa. (Teosto, Online)

Digiaikana mukautuminen ja jatkuva uuden opettelu on välttämätöntä, jos haluaa pysyä kehityksessä mukana. Kaikkea ei toki tarvitse selvittää tai opetella, mutta ainakin omaan toimintaan liittyvät velvollisuudet on hyvä tarkistaa säännöllisesti.

4.2 Produktin luotettavuuden arviointi

Lähdekriittisyydellä pystytään arvioimaan lähteiden ja materiaalien luotettavuutta. Ammatillisen aineiston arvioinnissa on tärkeää huomioida sen ajantasaisuus ja luotettavuus. Keskeisintä on, pitääkö tieto paikkansa, eli onko tieto validia (*tiedon validiteetti*). Ajankohtaisuus ja ammattimainen kieli tukee lähteen luotettavuutta. Näiden

lisäksi on hyvä kiinnittää huomio siihen, onko tieto todennettavissa; ”Voiko tiedon tarkistaa lähdeluettelon avulla? Onko tieto tieteellistä ja riittävän syvällistä?”. Tätä kutsutaan objektiiviseksi arvioinniksi. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2009.)

Opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnissa on hyvä huomioida kokonaisuus, eli arvioida työn luotettavuutta lähdeaineiston analysoinnista alkaen. Aineiston analysoinnissa käytettiin kvalitatiivista analyysia eli pyrittiin ensin ymmärtämään kerättyä tietoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 210.), jotta siitä voitiin luoda jäsennelty kokonaiskuva.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa on ollut erityisen tärkeää valita luotettavat lähteet ja tutkia materiaalia kriittisesti, jotta lukija voi varmistua oppaan luotettavuudesta. Kriittinen tiedonhankinta ja lähdekriittisyys on tullut selkeästi esille opinnäytetyöprosessien eri vaiheissa. Opinnäytetyö koottiin kirja- ja internetlähteitä sekä yritysten virallisia nettisivuja hyödyntäen. Lähteinä käytettyjä tekijänoikeusverkkosivuja voidaan pitää luotettavina, koska tekijänoikeusjärjestöjen ohjeistukset ja toiminta perustuvat lainsäädäntöön. (Teosto, Tekijänoikeus ja musiikki.)

Opinnäytetyössä on myös käytetty selkeää ja ammattimaista kieltä, ja kaikki lähteet on merkitty ohjeiden mukaisesti lähdeluetteloon sekä sisällytetty tekstiin.

4.3 Kehittämisehdotukset

Opasta tai oppaan ideaa olisi mahdollista tarjota tekijänoikeusjärjestöille kehitettäväksi ja hyödynnettäväksi, jolloin tiivistä yhteistyötä tekevilla järjestöillä olisi yhtenäiset ohjeet musiikkilupien hankintaan. Tällöin oppaaseen voisi sisällyttää suorat linkitykset sille nettisivulle, josta lupa tulee hakea. Myös toimialat voisi avata yksityiskohtaisemmin sellaisessa oppaassa, johon pystyisi sisällyttämään linkityksiä. Tässä oppaassa näin ei ole tehty, koska selkeyden vuoksi oppaan sisältö rajattiin käsittämään vain musiikkikäyttölupien hankinnan pääkohdat.

Oppaan olisi voinut rajata kattamaan vain yhden tahon, esimerkiksi Teoston. Tällöin opinnäytetyön hyödynnettävyys olisi kaventunut, mutta sisältöä olisi voitu rakentaa yksityiskohtaisemmaksi ja kokonaisuus olisi silti pysynyt tiiviinä ja selkeänä. Työn kääntäminen englanniksi olisi tehnyt tästä opinnäytetyöprosessista liian laajan kokonaisuuden, mutta opas olisi laajemmin hyödynnettävissä, mikäli siitä olisi myös englanninkielinen versio.

4.4 Prosessin arviointi

Tämä opinnäytetyö on toteutettu itsenäisenä työnä. Opinnäytetyön toteutus toimeksiantona yritykselle olisi ollut vaihtoehtoinen tapa toteuttaa työ. Tällöin olisi ollut mahdollisuus saada projektiorganisaatiossa aikaan keskustelua ja uusia näkökulmia aiheeseen. Opinnäytetyötä ei tehty toimeksiantona, mutta tekijänoikeusjärjestöihin oltiin yhteydessä materiaalien hyödyntämisen osalta. Tätä opinnäytetyöprosessia olisi helpottanut suora yhteistyö Teoston ja Gramexin kanssa esimerkiksi haastatteluiden muodossa.

Aiheen valinnassa ja tutkimusongelmaa rajattaessa oli ensin pohdittava millaisilla menetelmillä opinnäytetyöstä ja produktista saatiin yhtenäisin ja selkein kokonaisuus. Aihealueena musiikinkäyttöluvut on laaja ja sisältää paljon eri näkökulmia, joten haasteena ilmeni materiaalin paljous, ja tiedon kasaaminen selkeäksi kokonaisuudeksi vastaamaan tarvetta, eli käyttöilupien hankinnan selkeyttämistä. Koska materiaalia oli paljon, aihetta oli rajattava alkuperäisestä. Toteutusvaiheessa oli olennaista erottaa valittuja näkökulmia tukeva materiaali muusta materiaalista.

Merkittävimmät haasteet opinnäytetyöprosessissa olivat aikatauluttaminen ja aiheen rajaaminen. Aiheen rajaaminen ei onnistunut kerralla, eli aihetta sekä näkökulmaa oli tarkennettava produktin hyödynnettävyyden vuoksi. Alussa tehty opinnäytetyösuunnitelma oli ensin kirjoitettu toisesta näkökulmasta, joten suunnitelman hyödyntäminen sellaisenaan tässä opinnäytetyössä ei onnistunut. Aihealue oli kuitenkin sama, joten pystyin hyödyntämään samaa lähdeaineistoa. Uuden näkökulman ja aiheen rajauksen vuoksi opinnäytetyön laatimiseen meni suunniteltua enemmän aikaa. Yhteistyö Teoston ja Gramexin kanssa esimerkiksi haastatteluiden muodossa olisi todennäköisesti säästänyt aikaa tiedon keräämisessä ja sen jäsentämisessä yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Kokonaisuutena pidän prosessia kuitenkin onnistuneena, koska toteutin suunnitelman mukaisen oppaan ja opin samalla uutta aiheesta, tieteellisestä kirjoittamisesta sekä laajan opintokokonaisuuden toteuttamisesta. Oppaalla onnistuttiin myös ratkaisemaan tutkimusongelma eli tiedon hajanaisuus musiikinkäyttöilupien hankinnasta, sillä opas tiivistää olennaisen tiedon, ja toimii näin selkeänä ohjeistuksena.

Henkilökohtaisena tavoitteena opinnäytetyöprosessissa aiheen kannalta oli uuden oppiminen ajankohtaisesta aiheesta. Aiheeseen perehtyminen itsenäisesti ajan kanssa mahdollisti myös tämän tavoitteen toteutumisen. Tämän lisäksi pystyin syventymään perusteellisemmin tieteellisen kirjoittamisen yleisiin käytäntöihin. Myös opinnäytetyön päätavoite olla luotettava tiedonlähde musiikkilupien hankinnasta sekä opastaa ja ohjata lupien hankintaprosessissa toteutuu tässä opinnäytetyössä.

Lähteet

Elinkeinoelämän keskusliitto. Vastuullisuus liiketoiminnan ytimessä. Luettavissa: <https://ek.fi/mita-teemme/energia-liikenne-ja-ymparisto/vastuullisuus/>. Luettu: 18.3.2020.

Evans, D. P. 2008. Social Media Marketing – an hour a day. Wiley Publishing, Inc. Indianapolis, Indiana.

Finva 2019. Mitä on oikeudellinen muotoilu? Luettavissa: <https://www.finva.fi/ajankohtaista/2019/mita-on-oikeudellinen-muotoilu-eli-legal-design>). Luettu: 2.11.2019.

Gramex ry. Mikä Gramex on? Luettavissa: <https://www.gramex.fi/portfolio-items/gramex-palvelee/?portfolioCats=24>. Luettu: 7.1.2020.

Haarmann. P-L. P. 2014. Immateriaalioikeus. 5., uudistettu painos. Talentum Media Oy. Viro.

Hatakka, H., Mattlar, M., Muikku, J., Kemppainen, P. P. 2017. 50 vuotta yhtä soittoa – Gramexin vuodet 1967–2017. Eura Print Oy. Eura.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.–7. painos. Tammi. Helsinki.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2019. Tiedonhankinnan opas: Tiedon arviointi. Luettavissa: <https://humak.libguides.com/tiedonhankinnanopas/tiedonarviointi>. Luettu: 21.5.2020.

Hämeen ammattikorkeakoulu 2017. Opinnäytetyöopas. Luettavissa: https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2018/06/HAMK_opinn%C3%A4ytety%C3%B6opas.pdf. Luettu: 21.5.2020.

Instagram. Tekijänoikeudet. Luettavissa: <https://fi-fi.facebook.com/help/instagram/126382350847838?helpref=related>. Luettu: 14.5.2020

Jyväskylän yliopiston Koppa. 2020. Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineistot. Luettavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/kirjasto/kirjastotuutori/aihehaku-tutkimusprosessissa/menetelmatietoa-ja-palveluja>. Luettu: 21.5.2020

Minilex. Mikä on sopimuslisenssijärjestelmä? Luettavissa: <https://www.minilex.fi/a/mik%C3%A4-on-sopimuslisenssij%C3%A4rjestelm%C3%A4>. Luettu: 4.4.2020.

Music Finland, Suomen musiikkialan talous ja vienti 2018. Luettavissa: <https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/suomen-musiikkialan-talous-ja-vienti-2018>. Luettu: 11.3.2020.

Musiikkiluvat.fi. Meistä. Luettavissa: <https://www.musiikkiluvat.fi/meista/>. Luettu: 11.3.2020.

Talentree. Heikkinen, H. Digitalisaation pikakurssi: hyödyt ja haasteet yrityksille. Luettavissa: <https://talentree.fi/softa/digitalisaation-pikakurssi/>. Luettu: 21.5.2020.

Tekijänoikeus.fi. 2014. Tekijänoikeus. Esite – Tekijänoikeuden loukkaukset. Luettavissa: <https://tekijanoikeus.fi/wp-content/uploads/2015/05/Tekij%C3%A4noikeuden-loukkaukset-2014-web.pdf>. Luettu: 7.1.2020.

Tekijänoikeus.fi. 2014. Tekijänoikeus. Esite – Tekijänoikeus suojaa luovaa työtä. Luettavissa: <https://tekijanoikeus.fi/wp-content/uploads/2015/05/Tekij%C3%A4noikeus-suojaa-luovaa-ty%C3%B6t%C3%A4-2014-web.pdf>. Luettu: 21.5.2020.

Tekijänoikeus.fi Lähioikeudet. Luettavissa: <https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/lahioikeudet/>. Luettu: 18.3.2020.

Tekijänoikeus.fi. Mitä on tekijänoikeus? Luettavissa: <https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/>. Luettu: 18.3.2020.

Tekijänoikeus.fi. Tekijänoikeusjärjestöt. Luettavissa: <https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/jarjestot/>. Luettu: 18.3.2020.

Teosto. Musiikin käyttäjille. Luettavissa: <https://www.teosto.fi/kayttajat>. Luettu: 7.1.2020.

Teosto. Online. Luettavissa: <https://www.teosto.fi/kayttajat/tarvitsenko-luvan/online>.
Luettu: 21.5.2020.

Teosto. Tarvitsenko luvan? Luettavissa: <https://www.teosto.fi/kayttajat/tarvitsenko-luvan>.
Luettu: 21.5.2020

Teosto. Tekijänoikeus ja musiikki. Luettavissa:
<https://www.teosto.fi/teosto/toiminta/tekijanoikeus>. Luettu: 21.5.2020.

Teosto. Teosto edustaa musiikintekijöitä, säveltäjiä ja musiikkikustantajia. Luettavissa:
<https://www.teosto.fi/tekijat>. Luettu: 11.3.2020.

Teosto. Teosto 90 vuotta. Luettavissa: <https://historia.teosto.fi/>. Luettu: 4.4.2020.

Viitala, R., Jylhä, E., P. 2010. Liiketoimintaosaaminen, Menestyvän yritystoiminnan perusta. 1.–4. painos. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Opas

Opas musiikinkäyttölupien hankintaan

Tämä opas toimii apuna musiikin käyttäjille musiikkilupien hankinnassa.

Opas ohjaa hakemaan lupaa oikealta taholta toimialan mukaisesti.

Musiikkilupien hankinta on velvollisuus, joka edellyttää omatoimisuutta.

Opas on koottu Teoston ja Gramexin, sekä näiden yhteisomistuksessa toimivan GT Musiikkiluvat Oy:n verkkosivujen pohjalta.

**Kun käytät toisen omistamaa musiikkia,
tarkistathan aina tilannekohtaisesti,
mitkä luvat tarvitset ja mistä voit ne hankkia.**

Miksi musiikkiluvat?

- ✓ Perustuu tekijänoikeuslakiin
 - ✓ Jos musiikkia käyttää julkisesti missä tahansa toiminnassa, tulee musiikin käytölle hakea lupa.
 - ✓ Tekijänoikeuden loukkaaminen on Suomen laissa rangaistava teko.
- ✓ Korvaukset ovat palkkaa toiselle ihmiselle
- ✓ Vastuullista toimintaa

1. Toiminnan määrittely

- ➡ Lupa musiikin käytölle?
- ➡ yksityishenkilö
- ➡ yrittäjä

Sekä yksityishenkilön että yrittäjän tulee hankkia toisen tekemälle / omistamalle musiikille käyttöluva, mikäli aikoo käyttää sitä julkisesti.

- ➡ Yksityistä vai julkista käyttöä?

Julkista käyttöä on esimerkiksi musiikin soittaminen tapahtumissa tai taustamusiikkina liiketiloissa, sekä musiikin esittäminen julkisesti tai nauhoitetun musiikin julkaiseminen.

2. Oikean tahon valinta toimialan ja toiminnan perusteella

TEOSTO

- Tilaisuudet
- Tapahtumat
- Internet ja sosiaalinen media

GRAMEX

- Radio
- Televisio

MUSIIKKILUVAT.FI

- Ravintolat, kahvilat, pubit
- Vähittäis- ja erikoiskaupat
- Kampaamot- ja kauneudenhoitoyritykset
- Liikunta
- Yritysten asiakastilat
- Yritysten henkilöstötilat
- Elokuvat ja teatterit
- DJ-toiminta
- Tallennusluvut
- Oppilaitokset
- Terveystieteiden huolto
- Hotellit ja majoitus
- Hoiva- ja päiväpalvelutoiminta
- Liikenne
- Muut (messut, huvipuistot)

3. Luvan hankkiminen järjestön verkkosivulta

Lupien hakeminen ja osto onnistuu verkossa:

www.teosto.fi

www.gramex.fi

www.musiikkiluvat.fi

Luvan hinta määräytyy toimialan ja liiketilan koon / asiakaspaikkojen määrän mukaisesti. Hinnan voi tarkistaa nettisivuilta ennen ostoa.

Huom. Tutustu luvan ehtoihin.

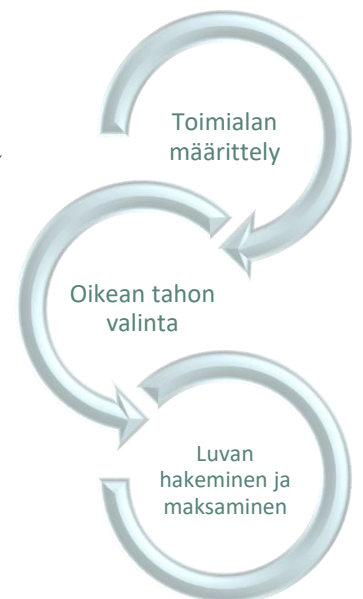
- ✓ Mitä hinta pitää sisällään?
- ✓ Onko lupa tarpeeksi kattava?
- ✓ Tarvitsetko useamman luvan tai luvan suoraan taiteilijalta?

4. Luvan hankkiminen suoraan taiteilijalta

Tietyissä tapauksissa luvat tulee hakea suoraan tekijänoikeuden haltijoilta.

Taiteilijat ovat pidättäneet lupien myöntämisen itsellään, kun musiikkia halutaan käyttää esimerkiksi:

- ✓ Elokuvateatterilevityksessä
- ✓ Muussa kaupallisessa levityksessä
- ✓ Ilmaisjakelussa
- ✓ Mainoskäytössä
- ✓ Audiovisuaalisessa materiaalissa
- ✓ Yrityksen tuotemerkkinoinnissa

5. Luvat sosiaalisessa mediassa ja internetissä

Ohjeet musiikinkäyttöluvista internetissä yrityksille ja yksityishenkilöille ovat osittain erilaiset.

Teosto on koonnut sivuilleen pikaohjeen musiikinkäyttöluvista sosiaalisessa mediassa koskien yksityishenkilöitä ja yrittäjiä Suomessa:

https://www.teosto.fi/sites/default/files/files/Musiikki_netisivuil_la_ja_somekanavilla_11_2019.pdf

Kanavat kuten Instagram, YouTube ja Facebook ovat neuvotelleet musiikinkäyttölupien ehdoista Teoston kanssa.

Ote Teoston ohjeistuksesta:

"Koska Teostolla on sopimus YouTube'n, Facebookin ja Instagramin kanssa, yksityishenkilöt voivat ladata musiikkia sisältäviä videoita em. kanaviin.

Yritysten ja muiden yhteisöjen on kuitenkin haettava (yleensä kaupallisiin) videoihinsa Teostosta Mediapienlupa, kun he julkaisevat videon.

Yritysten ja yhteisöjen lisäksi myös yksityishenkilöiden on haettava Teostosta Mediapienlupa, jos he haluavat ladata omille nettisivuilleen musiikkia tai musiikkivideoita."

(www.teosto.fi)

Käytäntö on, että yksityishenkilön ei tarvitse hakea musiikinkäyttölupia sosiaalisessa mediassa, mutta yritysten ja yhteisöjen on haettava vähintään Mediapienlupa. (lähde: Teosto)

- ✓ Mikäli käyttö on Mediapienluvan ehtoja laajempaa, tulee musiikin käytölle hankkia synkronointiluvat musiikin liittämiseksi kuvaan/videolle Nordisk Copyright Bureaulta (www.ncb.dk).
- ✓ Mikäli tekijä ei ole myöntänyt oikeuksia teoksen käytölle julkaisuissa, voidaan video sisältöineen estää milloin tahansa. Tämä koskee yksityishenkilön sekä yritysten julkaisemaa materiaalia.

Lähteet ja lisätiedot:

Opinnäytetyö – Musiikinkäyttölupien hankinta

www.teosto.fi

www.gramex.fi

www.musiikkiluvat.fi

www.ncb.dk

Liite 2. Haastattelurunko

Musiikinkäyttölupien hankinta oman työ/harrastustoiminnan parissa

- ✓ Oletko käyttänyt musiikkia julkisesti työ- tai harrastustoiminnassa viimeisen vuoden aikana?

- ✓ Tiedätkö mitä velvollisuuksia musiikin julkiseen käyttöön liittyy?

- ✓ Ovatko tekijänoikeusasiat ja musiikinkäyttölupien hankinta tuttuja?

- ✓ Millaista tietoa tekijänoikeudesta ja musiikinkäyttöluvista ja niiden hankinnasta haluaisit saada?

- ✓ Pystyisitkö hyödyntämään opasta musiikkilupien hankinnasta työ- tai harrastustoiminnassasi?

- ✓ Miten?

- ✓ Muuta kommentoitavaa?